

คือร้องขอให้ศาลสั่งเลิกห้างหุ้นส่วน ศาลก็อาจสั่งให้จำกัดหุ้นส่วนผู้นั้นออกเสียจากห้างหุ้นส่วนได้

2. ต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนผู้นั้น
 3. ต้องให้เวลาผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นพอสมควรที่จะให้ส่งมอบ
 4. ถ้าเขาไม่ส่งมอบภายในเวลานั้น หุ้นส่วนคนอื่นทั้งหมดที่เหลือต้องมีมติเป็นเอกฉันท์ให้เอาผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นออกเสียได้หรือแต่แรกถ้าตกลงกันให้ออกเสียงข้างมากบังคับก็เป็นไปตามนั้น
30. นายเอกลงทุน 50,000 บาท นายโทลงทุน 30,000 บาท แต่ขอผิดส่งเงิน นายตรีให้ใช้อาคารของตนเป็นที่ทำการห้างหุ้นส่วน โดยคิดเป็นทุน 6,000 บาทต่อเดือน ดำเนินการค้ามาได้ 6 เดือน นายเอกก็ขอร้องให้นายโทรีบส่งเงินลงทุนหลายครั้ง นายโทเห็นว่ากิจการห้างฯ จะไปไม่รอดก็เลยเฉยเสีย ดังนี้ นายเอกจะขับไล่ นายโทออกจากห้างหุ้นส่วนได้หรือไม่ และจะให้นายโทช่วยรับผิดชอบในส่วนที่ขาดทุนได้หรือไม่

คำตอบ วาหลักกฎหมายมาตรา 1025 และมาตรา 1031

จะเห็นได้ว่านายเอกและนายตรี มีได้ปฏิบัติตามมาตรา 1031 คือไม่ปรากฏว่าได้ส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายลงทะเบียนไปรษณีย์ให้นายโทส่งมอบส่วนที่ลงทุนมาภายในเวลาอันควร นายเอกเพียงแต่ขอร้องให้นายโทรีบส่งเงินลงทุนหลายครั้งเท่านั้น ดังนั้น นายเอกและนายตรีจึงไม่สามารถจะขับไล่ นายโทออกจากความเป็นหุ้นส่วนได้ เมื่อดำเนินมาได้ 6 เดือน ห้างหุ้นส่วนขาดทุน ผู้เป็นหุ้นส่วนจึงมีสิทธิให้นายโทร่วมรับผิดชอบในหนี้ได้ ตามมาตรา 1025

31. นายเอก นาย โท และนายตรี ตกลงเข้าหุ้นส่วนกันเพื่อทำการค้าขายข้าวโพด โดยให้นายเอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายเอกเห็นว่าตอนนี้ราคาข้าวโพดตกต่ำมาก จึงปรึกษากับนายโทว่าจะลองซื้อข้าวสารมาลองขายดูบ้าง นายโทก็เห็นด้วย ส่วนนายตรีคัดค้าน แต่นายเอกไม่เชื่อฟังกลับซื้อข้าวสารมาขายและเป็นหนี้พ่อค้าข้าวสารอยู่ 6 หมื่นบาท พ่อค้าข้าวสารจะเรียกหนี้รายนี้จากนายตรีได้หรือไม่

คำตอบ ดูบทบัญญัติมาตรา 1032 จากบทบัญญัติมาตรา 1032 นั้น การที่จะเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิม หรือเปลี่ยนแปลงประเภทแห่งกิจการของห้างหุ้นส่วนนั้นจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคน (เป็นเอกฉันท์) จึงจะเปลี่ยนได้ ตามปัญหาห้างหุ้นส่วนสามัญ ห้างนี้เดิมมีวัตถุประสงค์ค้าขายข้าวโพด แต่หุ้นส่วนผู้จัดการต้องการซื้อข้าวสารมาขายจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงประเภทแห่งกิจการ จึงต้องให้หุ้นส่วนอื่นยินยอมด้วยกันทุกคน ข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายตรีไม่เห็นด้วย ดังนั้น นายเอกก็จะเปลี่ยนแปลงประเภทแห่งกิจการไม่ได้ นายเอกไปซื้อข้าวสารมาขายจึงถือว่าทำนอกวัตถุประสงค์ของห้างฯ นายตรีจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อหนี้รายนี้

32. ตามบทบัญญัติมาตรา 1033 ผู้เป็นหุ้นส่วนที่ได้หักทวงนั้น จะหลุดพ้นในหนี้สินของ
ห้างหุ้นส่วนหรือไม่

คำตอบ ดูหลักกฎหมายมาตรา 1033

ตามมาตรา 1033 นั้น เป็นเรื่องที่มีได้ตกลงให้ใครเป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วน ดังนั้น ผู้เป็นหุ้น
ส่วนทุกคนก็มีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนได้ และผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนก็มีสิทธิหักทวงในเรื่องการ
จัดการงานของห้างหุ้นส่วน เมื่อห้างหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดได้ทำการหักทวงแล้ว หุ้นส่วนคนอื่น
ก็จะเข้าทำสัญญาอันใด ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งเขาได้หักทวงแล้วไม่ได้ ถ้ามีการฝ่าฝืนคำ
หักทวงและเกิดความเสียหายขึ้น ในระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันเอง ผู้ที่หักทวงก็ไม่ต้องรับผิดชอบ
แต่สำหรับเจ้าหนี้ของห้าง มีสิทธิฟ้องเรียกหนี้จากผู้เป็นหุ้นส่วนได้ทุกคนรวมทั้งผู้ที่หักทวงด้วย
เพราะทุกคนต้องรับผิดชอบต่อเจ้าหนี้ของห้างอย่างลูกหนี้ร่วม ตามมาตรา 1025 เมื่อหุ้นส่วนที่
หักทวงได้ใช้หนี้ให้เจ้าหนี้ไปแล้ว ก็ไปไล่เบี้ยจากหุ้นส่วนอื่นได้ตามหลักเรื่องรับช่วงสิทธิ

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

ลักษณะของห้างหุ้นส่วนจำกัด

มาตรา 1077 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก ดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

(1) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน ซึ่งมีจำกัดความรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้นจำพวกหนึ่ง และ

(2) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน ซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนไม่มีจำกัดจำนวนอีกจำพวกหนึ่ง

มาตรา 1078 วรรคแรก บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียน”

จากบทบัญญัติของมาตราทั้งสองดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า กิจกรรมที่จะเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ประการแรกต้องมีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนโดยทั่วไปก่อน กล่าวคือต้องมีการเข้าหุ้นกระทำการ เพื่อประสงค์จะหากำไรมาแบ่งกัน แต่ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีลักษณะพิเศษไปจากห้างหุ้นส่วนสามัญที่ว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนสามัญทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้สินของห้างโดยไม่จำกัดจำนวน แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นมีหุ้นส่วนอยู่ 2 ประเภท ประเภทแรกรับผิดชอบโดยจำกัดตามจำนวนที่ตนรับจะลงหุ้น เช่น รับจะลงหุ้น 5 แสนบาท ก็ต้องรับผิดชอบจำกัดแค่ 5 แสนบาท จะขอรับผิดชอบจำกัดแค่ 5 หมื่นบาทไม่ได้ หรือจะทูลงโทษว่าตนขอรับผิดชอบในหนี้ของห้าง 1 ล้านบาท ก็ไม่ได้ ส่วนอีกประเภทหนึ่งรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน อย่างเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ คือ ห้างหุ้นส่วนมีหนี้สินเท่าใดตนรับผิดชอบหมด และห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้ กฎหมายบังคับว่า ต้องจดทะเบียนเสมอ ส่วนห้างหุ้นส่วนสามัญนั้น จดทะเบียนหรือไม่ก็ได้

ผลของการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด

1. เป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากตัวผู้เป็นหุ้นส่วน มีสิทธิหน้าที่รับผิดชอบ และทรัพย์สิน หนี้สินต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน

2. มีผลโดยทั่วไปในทำนองเดียวกับห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน กล่าวคือ ห้างก็ดี ผู้เป็นหุ้นส่วนก็ดี ถูกปิดปากมิให้ปฏิเสธเอกสารรายการที่จดทะเบียน และถ้าได้มีการโฆษณาข้อความของรายการหรือเอกสารที่ได้จดทะเบียนในราชกิจจานุเบกษาแล้ว บุคคลภายนอกก็ถูกปิดปากเช่นกัน (ดูบทบัญญัติมาตรา 1022, 1023)

3. การกระทำของหุ้นส่วนผู้จัดการ ซึ่งกระทำภายในของวัตถุประสงค์หรือเกี่ยวเนื่องกับวัตถุประสงค์ของห้างฯ ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องรับผิดชอบแต่ถ้าหุ้นส่วนผู้จัดการ ทำการนอกวัตถุประสงค์ ห้างฯ ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ เว้นแต่ที่ห้างฯ จะได้รับเอาการกระทำนั้นแล้ว (ให้สัตยาบัน)

4. ก่อนที่จะมีการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนนั้นมีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วน โดยไม่มีจำกัดจำนวน (ตามมาตรา 1079) เหตุที่มาตรา 1079 บัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพราะ ในบางกรณีห้างหุ้นส่วนจำกัดอาจแปรรูปมาจากห้างหุ้นส่วนสามัญ เมื่อเดิมเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ย่อมไม่ได้จดทะเบียน ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดรับผิดชอบจำกัดเท่าใด หรือแม้จะเป็นกรณีที่ตกลงตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดมาแต่แรก แต่ถ้าไม่ได้มีการจดทะเบียนทันทีโดยดำเนินการไปพลางก่อน ต่อมาจึงได้จดทะเบียน ขณะที่ยังไม่ได้จดทะเบียน บุคคลภายนอกย่อมไม่ทราบข้อตกลง ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนไหนรับผิดชอบจำกัดเพียงใดเช่นกัน เมื่อกรณีเป็นเช่นนี้จึงต้องถือว่า ก่อนจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนนั้นมีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน ต้องรับผิดชอบในหนี้สินของห้างฯ โดยไม่มีจำกัดจำนวน เช่น นายเอก นายโท และนายตรี ร่วมกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด โดนตกลงกันว่า ให้นายเอกเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ส่วนนายโทและนายตรีเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ทั้งหมดรับลงหุ้นคนละหนึ่งแสนบาท ก่อนจะนำความนี้ไปจดทะเบียน ถ้าห้างฯ มีหนี้สินเกิดขึ้น ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนก็ต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่มีจำนวนจำกัด เช่นเดียวกับผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ

ปัญหาน่าคิด

1. หลังจากห้างฯ ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว หนี้ทั้งหลายที่มีมูลหนี้เกิดขึ้นก่อนที่ห้างฯ จะได้จดทะเบียนนั้น ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด จะต้องรับผิดชอบโดยไม่มีจำกัดจำนวนอยู่อีกหรือไม่

2. หลังจากที่ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว แต่ยังมีได้ประกาศโฆษณาข้อความในราชกิจจานุเบกษา ถ้ามีหนี้สินเกิดขึ้นผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด จะต้องรับผิดชอบอย่างไร

ความเห็นของผู้เขียน เห็นว่าตามข้อ 1 นั้น เมื่อเราได้พิจารณาบทบัญญัติมาตรา 1079 แล้ว จะเห็นได้ว่าตราบใดที่ห้างฯ ยังมีได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด กฎหมายให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ และทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วน โดยไม่มีจำกัดจำนวน ดังนั้น ย่อมแสดงได้ว่า หนี้ที่มีมูลหนี้เกิดขึ้นก่อนจดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนยังคงต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่มีจำกัดจำนวนอยู่ กล่าวคือ

การจดทะเบียน เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่มีผลย้อนหลัง เช่น นาย ก. นาย ข. และ นาย ค. เข้าหุ้นส่วนเพื่อจะจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีนาย ก. เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัด ความรับผิด ส่วนนาย ข. กับนาย ค. เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด และเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ก่อนจะนำความนี้ไปจดทะเบียน นาย ข. ไปซื้อสินค้าจากนายดำ มาขายในกิจการของ ห้างฯ หลังจากนั้นห้างได้ไปจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด นายดำก็ยังมียกยี่ห้อให้ นาย ก. ชำระหนี้ได้ทั้งหมด เพราะหนี้นี้มีมูลหนี้เกิดขึ้นก่อนจดทะเบียน จึงต้องถือว่าเป็นหนี้ ของห้างหุ้นส่วนสามัญ นาย ก. จะขอรับผิดจำกัดเท่ากับจำนวนเงินที่ตนรับลงหุ้นไม่ได้

ส่วนความเห็นข้อที่ 2 ผู้เขียนมีความเห็นว่า แม้ห้างจะได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้น ส่วนจำกัดแล้ว แต่ถ้ายังมิได้ประกาศข้อความในราชกิจจานุเบกษา ก็จะต้องนำบทบัญญัติมาตรา 1023 มาใช้บังคับ กล่าวคือผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ก็จะยกข้อความที่ว่า “ตน เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดและรับผิดเท่าจำนวนเงินที่รับจะลงหุ้น” ขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกยังไม่ได้ นั่นก็คือ ยังคงต้องรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวนอยู่

การนำบทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญ มาใช้บังคับกับห้างหุ้นส่วนจำกัด

มาตรา 1080 บัญญัติว่า “บทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนสามัญข้อใด ๆ หากมิได้ ยกเว้นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง โดยบทบัญญัติแห่งหมวด 3 นี้ ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่ห้างหุ้น ส่วนจำกัดด้วย

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วน จำพวกไม่จำกัดความรับผิดนั้น มีอยู่หลายคนด้วยกัน ท่านให้ใช้ บทบัญญัติสำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญ เป็นวิธีบังคับในความเกี่ยวพันระหว่างคนเหล่านั้นเอง และความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนเหล่านั้นกับห้างหุ้นส่วน”

โดยเหตุที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด มีลักษณะคล้ายกับห้างหุ้นส่วนสามัญมากกว่าที่จะ คล้ายบริษัทจำกัด เป็นต้นว่า ก่อนจดทะเบียนผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดร่วมกันโดยไม่ จำกัดจำนวนผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด จะลงหุ้นมากน้อยเท่าใดกฎหมายมิได้ บังคับ แต่จะต้องรับผิดในบรรดาหนี้สินของห้างฯโดยไม่จำกัดจำนวน ดังนั้น มาตรา 1080 จึงให้นำบทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับกับห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย หากว่าบท บัญญัติของห้างหุ้นส่วนจำกัดมิได้บัญญัติไว้ เช่นผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด จะประกอบการค้าขายมีสภาพอย่างเดียวกับการค้าขายของห้างหุ้นส่วนจำกัดได้หรือไม่ หมวด 3 มิได้บัญญัติไว้ จึงต้องนำบทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับ นั่นก็คือต้องนำบท บัญญัติมาตรา 1066 มาใช้บังคับ มิใช่ให้นำมาตรา 1038 มาใช้บังคับ เพราะห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น กฎหมายบังคับว่าต้องจดทะเบียนเสมอ เมื่อมาตรา 1066 ใช้บังคับกับห้างหุ้นส่วนสามัญจด

ทะเบียน แต่มาตรา 1038 ใช้บังคับกับห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน จึงต้องนำมาตรา 1066 มาใช้บังคับ จึงสรุปได้ว่าผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดจะประกอบกิจการแข่งขันกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่ได้ไม่ว่าทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น หรือจะเข้าไปเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัดก็ไม่ได้ แต่สำหรับหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดนั้น บทบัญญัติในหมวด 3 มาตรา 1090 อนุญาตให้ประกอบกิจการค้าขายอย่างใด ๆ เพื่อประโยชน์ตน หรือเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกก็ได้ แม้ว่าการงานเช่นนั้น จะมีสภาพเป็นอย่างเดียวกับการค้าขายของห้างหุ้นส่วนจำกัด

ส่วนตามบทบัญญัติมาตรา 1080 วรรคสอง ที่กล่าวว่า ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดด้วยกันเอง และความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดกับห้างหุ้นส่วนนั้น ต้องนำบทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับ เป็นต้นว่า การจัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งเป็นความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดด้วยกันเอง จึงต้องนำมาตรา 1035 ซึ่งอยู่ในส่วนที่ 2 (ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง) ในห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับ นั่นก็คือผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ในห้างหุ้นส่วนจำกัดมีสิทธิจัดการไปตามลำพังเอง ไม่ต้องร่วมกันจัดการ

ส่วนความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดกับห้างหุ้นส่วนนั้น ก็ต้องนำมาตรา 1070 และมาตรา 1071 มาใช้บังคับ กล่าวคือ ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด จะรับผิดในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนจำกัด ก็ต่อเมื่อ ห้างฯ ผิดนัดชำระหนี้ตามมาตรา 1070 และเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด ก็ยังมีข้อต่อสู้ตามมาตรา 1071 อีกด้วย

ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด จะนำชื่อของตนมาเป็นชื่อห้าง จะมีผลอย่างไร

มาตรา 1081 “ห้ามมิให้เอาชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด มาเรียกขานระคนเป็นชื่อห้าง”

มาตรา 1082 “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนใดยินยอมโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยายให้ใช้ชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้างไซ้ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นจะต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกเสมือนดังว่า เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดฉะนั้น”

แต่ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกันเองนั้น ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนเช่นนี้ ท่านให้คงบังคับตามสัญญาหุ้นส่วน

จากบทบัญญัติมาตรา 1081 เป็นข้อจำกัดสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด คือ จะนำชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดมาเป็นชื่อห้างไม่ได้ หรือจะนำมาเรียกระคนเป็นชื่อห้างก็ไม่ได้ เช่น นายเชิด นายชู นายชัย เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดโดยนายเชิดเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด กรณีเป็นดังนี้ จะนำชื่อนายเชิดมาเป็นชื่อห้างไม่ได้ เช่น จะใช้ชื่อว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชิดไม่ได้ หรือจะนำชื่อนายเชิดมาระคนเป็นชื่อห้างก็ไม่ได้เช่นกัน เช่นจะใช้ชื่อว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด เชิดชูชัย ไม่ได้ เพราะมีชื่อนายเชิดระคนปนอยู่

ถ้ามีการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา 1081 กล่าวคือ ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ได้ยอมโดยชัดแจ้งหรือยอมโดยปริยายให้เขาใช้ชื่อของตนเป็นชื่อห้าง หรือระคนเป็นชื่อห้าง ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ก็ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก เสมือนดังเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด คือบุคคลภายนอกที่เป็นเจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดนั้นได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิก แต่ถ้าบุคคลภายนอกผู้นั้นรู้ดีแล้วว่า เขาเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด บุคคลภายนอก ก็ไม่อาจถือเอาประโยชน์จากมาตรานี้ได้ เพราะการใช้สิทธิแห่งตน ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต (มาตรา 5) แม้ว่าเขาจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเสมือนดังว่าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด แต่ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง เขาก็ยังเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดอยู่ ซึ่งจะต้องบังคับตามสัญญาเข้าหุ้นส่วนและเมื่อเขาใช้หนี้ ให้เจ้าหนี้ไปเขาก็สามารถเรียกร้องเอาแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดได้ โดยใช้หลักเรื่องการรับช่วงสิทธิ (ตามมาตรา 226, 227)

การลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด

หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดนั้น จะต้องลงหุ้นด้วยเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น เสมอจะลงด้วยแรงงานเหมือนผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดไม่ได้ (มาตรา 1083)

การแบ่งเงินปันผล หรือดอกเบี้ย ให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด

ในทางปฏิบัติ มีห้างหุ้นส่วนเป็นจำนวนมากที่ได้ทำสัญญาให้ดอกเบี้ยแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนที่ลงหุ้นด้วยเงิน ซึ่งเป็นการให้ต่างหาก นอกจากเงินปันผล ซึ่งสัญญานี้ใช้บังคับกันได้ แต่สำหรับผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดนั้น จะแบ่งเงินปันผล หรือดอกเบี้ยให้ตามสัญญาได้ก็ต่อเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นมีกำไร ถ้ายังไม่มีกำไร ก็ยังไม่มีสิทธิได้รับเงินปันผลและไม่มีสิทธิได้รับดอกเบี้ย ดังมาตรา 1084 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด นอกจากผลกำไรซึ่งห้างหุ้นส่วนทำมากำไรได้

ถ้าทุนของห้างหุ้นส่วนลดน้อยลงไป เพราะค้าขายขาดทุนท่านห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี๋ย ให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด จนกว่าทุนซึ่งขาดไปนั้นจะได้คืนมาเต็มจำนวนเดิม

แต่ถ้าเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนใดได้รับเงินปันผล หรือดอกเบี๋ยไปแล้วโดยสุจริต ท่านว่าหาอาจจะบังคับให้เขาคืนเงินนั้นหาได้ไม่ว

ตามมาตรา 1084 วรรคแรก หมายความว่า จะแบ่งเงินปันผลหรือแบ่งดอกเบี๋ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้ก็ต่อเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดมีกำไร

มาตรา 1084 วรรคสอง ยังจำกัดสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดต่อไปอีกว่า ถ้าทุนของห้างลดน้อยลงไป เพราะค้าขายขาดทุนในปีที่แล้ว ๆ มา ถึงแม้ปีปัจจุบันจะมีกำไรก็ยังแบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี๋ย ให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดยังไม่ได้ จนกว่าทุนที่ขาดไปในปีก่อน ๆ ได้ชดใช้มาจนครบตามจำนวนเดิม เช่น ห้างหุ้นส่วนทำการค้าขาย สองปีแรกขาดทุน 10,000 บาท พอปีที่สามมีกำไร 10,000 บาท กรณีนี้ยังแบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี๋ยให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดยังไม่ได้ เพราะจะต้องนำเงินกำไรในปีที่สามไปชดใช้ส่วนที่ขาดทุนในสองปีแรกก่อน ซึ่งก็เท่ากับส่วนที่ขาดทุนพอดี จึงแบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี๋ยให้ผู้เป็นหุ้นส่วน ประเภทจำกัดความรับผิดยังไม่ได้

มาตรา 1084 วรรคสาม ยังให้หลักประกันแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดที่ได้รับเงินปันผล หรือดอกเบี๋ยไปโดยสุจริตว่าไม่ต้องคืนเงินนั้น เช่น ในการแบ่งเงินปันผลมีการกักบัญชีผิด และผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดได้รับเงินปันผลไปโดยไม่ทราบว่ามีกักผิดพลาด ก็ไม่จำเป็นต้องคืนเงินนั้น แต่ก็อาจถูกหักเงินปันผลหรือดอกเบี๋ยที่จะได้รับในปีต่อมา

มาตรา 1085 ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดได้แสดงด้วยจดหมายหรือใบแจ้งความหรือด้วยวิธีอย่างอื่น ให้บุคคลภายนอกทราบว่าตนได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนซึ่งได้จดทะเบียนเพียงใด ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดเท่าถึงจำนวนเพียงนั้น

มาตรา 1085 บัญญัติถึงการแสดงด้วยจดหมาย ใบแจ้งความหรือด้วยวิธีอื่น เช่น คุยโอ้อวดให้บุคคลภายนอกหลงเข้าใจผิดว่าได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนที่ได้จดทะเบียน ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดคนนั้น ก็ต้องรับผิดเท่าถึงจำนวนที่ได้แสดงไว้ เช่น นายเอกเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ได้ลงหุ้นไว้เป็นจำนวนเงิน 5 หมื่นบาท และจำกัดความรับผิดไว้ 5 หมื่นบาท แต่นายเอกชอบคุยโอ้อวดให้บุคคลภายนอกที่มาทำการติดต่อกับห้างฯ ว่าตนลงหุ้นไว้เป็นเงิน 2 แสนบาท เพื่อให้บุคคลภายนอกเลื่อมใสในหลักทรัพย์ของ

ห้างฯ ดังนั้น ถ้าห้างหุ้นส่วนเป็นหนี้บุคคลภายนอก 2 แสนบาท นายเอกก็ต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกเท่าจำนวน 2 แสนบาท ตามที่ได้คุยโอ้อวดไว้

ข้อสังเกต 1. ตามมาตรา 1085 เป็นเรื่องการแสดงด้วยจดหมายใบแจ้งความหรือด้วยวิธีอื่นของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด แต่ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดไปแสดงบ้างก็ไม่เกิดผลประการใด เพราะตนจะต้องรับผิดชอบในหนี้สินของห้างโดยไม่จำกัดจำนวนอยู่แล้ว

2. เจ้าหนี้ของห้างฯ มีสิทธิฟ้องผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิกเสียก่อน

มาตรา 1086 ข้อซึ่งตกลงกันในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลาย เพื่อจะเปลี่ยนแปลงประเภททรัพย์สินที่ลงหุ้น หรือเพื่อจะลดจำนวนลงหุ้นแห่งผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนหนึ่งคนใดนั้น ท่านว่า ยังไม่เป็นผลแก่บุคคลภายนอกจนกว่าจะได้จดทะเบียน

เมื่อได้จดทะเบียนแล้วไซ้ข้อตกลงนั้น ๆ ก็ย่อมมีผลแต่เพียงเฉพาะเท่านั้น ห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังเวลาที่ได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น

หลักการและเหตุผล

ห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น เมื่อได้จดทะเบียนแล้ว บุคคลภายนอกก็จะถือเอารายการที่จดทะเบียนเป็นสาระสำคัญ ฉะนั้นถ้าปรากฏว่าในระหว่างดำเนินการได้มีการเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาใดซึ่งกระทบกระทั่งถึงการเปลี่ยนแปลงประเภททรัพย์สินที่ลงหุ้น หรือมีการลดจำนวนลงหุ้นให้น้อยลงของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด จะมีผลต่อบุคคลภายนอกก็ต่อเมื่อได้จดทะเบียนเช่นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ได้นำรถเก๋งมาให้ใช้เป็นการลงหุ้น ต่อมาได้เปลี่ยนรถเก๋งมาเป็นรถกะบะเพื่อใช้ในการลงหุ้นเรียกว่าเปลี่ยนแปลงประเภททรัพย์สินที่ลงหุ้น หรือเดิมนำตึกมาให้ใช้เป็นการลงหุ้น ต่อมาได้โอนตึกให้เป็นกรรมสิทธิ์แก่ห้างฯ ก็เรียกว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงประเภททรัพย์สินที่ใช้ในการลงหุ้น หรือเดิมรับจะลงหุ้น 5 แสนบาท ได้ให้เงินไปแล้ว 2 แสนบาท ต่อมาเห็นว่าหาเงินอีก 3 แสนไปลงหุ้น คงหาไม่ได้ก็เลยขอลดจำนวนลงหุ้นเหลือ 2 แสนบาท ตามที่ได้ส่งเงินไปแล้ว การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ก็ต้องนำความไปจดทะเบียนเพื่อให้บุคคลภายนอกได้ทราบ ถ้าไม่ไปจดทะเบียนเวลาห้างเลิกเจ้าหนี้ของห้างฯ ก็มีสิทธิเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนผู้นั้นชดเชยหนี้ได้เท่ากับจำนวนเงินที่รับจะลงหุ้นที่ยังค้างส่งแก่ห้างฯ

ส่วนตามวรรคของมาตรา 1086 ยังได้บัญญัติคุ้มครองบุคคลภายนอกผู้สุจริตอีกครึ่งหนึ่งคือ ถึงแม้จะได้จดทะเบียนแล้วก็ดี แต่ข้อตกลงนั้น ๆ ย่อมมีผลแต่เฉพาะหนี้ที่ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังเวลาที่ได้จดทะเบียนเท่านั้น เช่น หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดคนหนึ่ง

รับจะลงหุ้นเป็นเงิน 1 ล้านบาท และจำกัดความรับผิดไว้ ต่อมาขอลดจำนวนลงหุ้นเหลือเป็น 5 แสนบาท ตามที่ได้ส่งเงินไปแล้ว ผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ก็ยินยอม (ตามมาตรา 1080 ประกอบมาตรา 1032) แต่ก่อนที่จะนำความนี้ไปจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนได้เป็นหนี้บุคคลภายนอกไว้แล้วเป็นเงิน 7 แสนบาท เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกกัน เจ้าหนี้ของห้างก็มีสิทธิเรียกให้หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดผู้นั้น ชำระหนี้ได้เท่ากับจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในครั้งแรก นั่นก็คือเรียกได้อีก 5 แสน ตามที่ยังค้างชำระอยู่ แต่ถ้าหนี้้นั้นเกิดหลังจากการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดผู้นั้น ก็รับผิดเท่ากับจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในครั้งหลัง แต่ถ้านำเงินมาลงหุ้นครบถ้วนแล้ว ก็ไม่ต้องรับผิดอีกต่อไป (เพราะหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด รับผิดไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้น)

มาตรา 1087 อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ

มาตรานี้เป็นข้อจำกัดสิทธิของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด อีกประการหนึ่ง คือไม่มีสิทธิเป็นผู้จัดการห้าง ทั้งนี้เพราะเพื่อจะรักษาผลประโยชน์ของผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง และผลประโยชน์ของบุคคลภายนอกผู้มาติดต่อทำการค้าขายกับห้าง โดยเหตุที่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด เรามิได้อธิกคุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นสาระสำคัญในการเข้าหุ้นส่วนกัน และบุคคลพวกนี้ก็มิเสรีในการที่จะประกอบกิจการงานอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนได้ ถ้าเขาตายหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถก็ไม่ทำให้ห้างหุ้นส่วนเลิกกันแต่ประการใด และลักษณะจะร่วมหัวจมท้ายกับห้างหุ้นส่วนก็ไม่มี จึงไม่ควรจะเป็นผู้จัดการห้าง ควรให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการเพราะจะต้องร่วมหัวจมท้ายกับห้างหุ้นส่วน คือรับผิดในหนี้สินของห้างโดยไม่จำกัดจำนวน ตามมาตรา 1077 (2)

มาตรา 1088 “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้น โดยไม่จำกัดจำนวน

แต่การออกความเห็นและแนะนำก็ดี ออกเสียงเป็นคะแนนนับในการตั้งและถอดถอนผู้จัดการตามกรณีที่มีบังคับไว้ในสัญญาหุ้นส่วนนั้นก็ดี ท่านหาว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่”

การสอดเข้าไปจัดการตามมาตรา 1088 นี้ จะเป็นการจัดการโดยความสมัครใจ หรือโดยที่หุ้นส่วนผู้จัดการได้ขอร้องให้เข้าไปช่วยก็ตาม หรือจะเป็นการรับฝากงานไว้เพื่อจัดการชั่วคราวก็ตาม ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดที่เข้าไปจัดการนั้น ก็จะต้องรับผิดใน

บรรดาหนี้ทั้งหลายในขณะที่ตนได้สอดเข้าไปจัดการ โดยไม่จำกัดจำนวน แต่ถ้าเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นโดยหุ้นส่วนผู้นั้นไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องในการจัดการหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ผู้นั้นก็ไม่ต้องรับผิด จะรับเฉพาะในหนี้ที่ตนสอดเข้าไปเกี่ยวข้องในการจัดการเท่านั้น ตัวอย่าง นายเอก นายโท นายตรี และนายจตุร ตกลงร่วมหุ้นจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีนายเอก และนายโทเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ส่วนนายตรีและนายจตุรเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด และเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายตรีได้ไปดูลานต่างประเทศ จึงมอบหมายให้นายเอกดูแลจัดการห้างแทนตนร่วมกับนายจตุร ถ้ามีหนี้สินเกิดขึ้นในขณะที่นายเอกเข้าไปจัดการ นายเอกก็ต้องร่วมรับผิดโดยไม่จำกัดจำนวน และเจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิฟ้องเรียกหนี้จากนายเอกได้โดยไม่ต้องรอให้ห้างเลิกเสียก่อน

แต่ตามวรรคสองเป็นข้อยกเว้นที่ไม่ถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการ กล่าวคือ การออกความเห็นและแนะนำ, ออกเสียงตั้งหรือถอนผู้จัดการ ไม่ถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการ

มาตรา 1089 “ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดนั้นจะตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนก็ได้”

ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกกิจการ ก็ต้องมีการชำระบัญชี การชำระบัญชีมิใช่เป็นเรื่องการจัดการห้างฯ แต่เป็นเรื่องการสะสางกิจการให้ถูกต้องตามความเป็นจริงในทางการเงินและการเป็นผู้ชำระบัญชีบุคคลภายนอกก็เป็นได้ ดังนั้น จึงไม่ห้ามผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดเป็นผู้ชำระบัญชี

มาตรา 1090 “หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดจะประกอบการค้าขายอย่างใด ๆ เพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกก็ได้ แม้ว่าการงานเช่นนั้นจะมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันกับการค้าขายของห้างหุ้นส่วนก็ไม่ห้าม”

ในห้างหุ้นส่วนจำกัด กฎหมายอนุญาตให้หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดทำการค้าขายแข่งกับห้างหุ้นส่วนก็ได้ ไม่ว่าจะทำเพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์ผู้อื่น ทั้งนี้เพราะหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดเขาไม่มีสิทธิเป็นผู้จัดการห้างฯ จึงไม่อาจนำความลับในทางการค้าของห้างฯ ไปหาประโยชน์ใส่ตนหรือหาประโยชน์ให้ผู้อื่น อันอาจจะเป็นการเสียหายแก่ห้างได้

แต่สำหรับหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดนั้น จะประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันและเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัดไม่ได้ และนอกจากนี้ก็จะเข้าไปเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างอื่น ซึ่งประกอบกิจการอันมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันเป็นการแข่งขันกับกิจการของห้างหุ้นส่วนจำกัดก็ไม่ได้เช่นเดียวกัน (มาตรา 1080 ประกอบมาตรา 1066)

มาตรา 1091 “ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบหุ้นของตนปราศจากความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ๆ ก็โอนได้”

ตามมาตรานี้ได้อนุญาตให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบหุ้นของตนได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่น ๆ แต่ต้องมีข้อสัญญากันเป็นอย่างอื่นแล้วก็ต้องบังคับการให้เป็นไปตามข้อสัญญานั้น

มาตรา 1092 “การที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบก็ดี ล้มละลายหรือตกเป็นคนที่ไร้ความสามารถก็ดี หากเป็นเหตุให้หุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกันไม่ เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น”

คุณสมบัติของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบนั้นไม่เป็นสาระสำคัญในสัญญาจัดตั้งหุ้นส่วนจำกัด บุคคลประเภทนี้มีได้ร่วมหัวจมท้ายกับห้างฯ ดังนั้น ถ้าบุคคลพวกนี้ตาย มาตรา 1093 บัญญัติให้ทายาทของผู้นั้นเข้ามาเป็นหุ้นส่วนแทนที่ได้ เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น เช่น ตกลงกันว่าถ้าหุ้นส่วนคนใดตาย ก็ถือว่าสัญญาเข้าหุ้นสิ้นสุดลง ดังนี้ ห้างหุ้นส่วนก็ต้องเลิกกัน

และในกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบล้มละลาย มาตรา 1094 ให้เอาหุ้นของผู้นั้นออกขาย เพื่อนำเงินมาเข้าในกองทรัพย์สินของผู้ล้มละลาย เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ทั้งปวง ดังนั้น แม้ห้างจะไม่ต้องเลิก แต่เมื่อนำหุ้นของผู้นั้นไปขายแล้วก็เท่ากับผู้นั้นพ้นจากการเป็นหุ้นส่วนในห้างนั้น การที่ห้างยังคงดำเนินกิจการต่อไป ก็เป็นการเข้าหุ้นส่วนระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นที่ยังเหลืออยู่เท่านั้น

ส่วนกรณีที่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบได้ตกเป็นคนที่ไร้ความสามารถ กฎหมายมิได้บัญญัติให้ผู้ใดเข้ามาเป็นหุ้นส่วนแทนหรือขายหุ้นอย่างกรณีผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบเป็นผู้ล้มละลายจึงต้องถือว่า ผู้เป็นหุ้นส่วนที่ตกเป็นผู้ไร้ความสามารถยังคงเป็นหุ้นส่วนอยู่ต่อไป เพียงแต่ว่าในการใช้สิทธิหรือทำนิติกรรมต้องให้ผู้อนุบาลทำแทน

มาตรา 1095 “ตราใบใดที่หุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน ตราใบนั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มีสิทธิฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้”

แต่เมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นได้เลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้เพียงจำนวนดังนี้ คือ

- (1) จำนวนลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนเท่าที่ยังค้างส่งแก่ห้างหุ้นส่วน
- (2) จำนวนเงินลงหุ้นเท่าที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ถอนไปจากสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน
- (3) จำนวนเงินปันผลและดอกเบี้ย ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้รับไปแล้วโดยทุจริต และฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา 1084”

โดยปกติผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ ก็จะต้องรับผิดชอบในหนี้ของห้างฯ ไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้น จึงอาจถูกฟ้องโดยตรงจากบุคคลภายนอกได้ แต่จะฟ้องได้ก็ต่อเมื่อห้างหุ้นส่วนได้เลิกกันแล้ว และเฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้เท่านั้น

(1) จำนวนลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบเท่าที่ยังค้างส่งแก่ห้างหุ้นส่วน เช่น รับจะลงหุ้น 1 แสนบาท ส่งเงินไปแล้ว 5 หมื่นบาท ยังค้างส่งอีก 5 หมื่นบาท ถ้าห้างหุ้นส่วนจำกัดเลิกกัน เจ้าหนี้ของห้างฯ มีสิทธิเรียกเอาอีก 5 หมื่นบาทได้ แต่ถ้าเขาได้ส่งเงินลงหุ้นไปครบแล้ว เจ้าหนี้ของห้างฯ ก็ไม่มีสิทธิฟ้องเรียกอีกแล้ว เพราะผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ เขาจะรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินที่รับจะลงหุ้นตามมาตรา 1077 อนุ 1

(2) จำนวนลงหุ้นเท่าที่ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบได้ถอนออกไปจากสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนเพื่อลดจำนวนลงหุ้น โดยมีได้มีการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลง หรือได้มีการจดทะเบียนแล้วแต่หนี้มีได้มีมูลหนี้เกิดขึ้นก่อนเวลาจดทะเบียน ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 1086

(3) จำนวนเงินปันผลและดอกเบี่ยซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบได้รับไปโดยทุจริตและฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา 1084 ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีสิทธิเรียกคืนได้ ถ้าห้างมิได้เรียกคืน จนกระทั่งห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้นเลิกกัน เจ้าหนี้ของห้างฯ ก็มีสิทธิเรียกให้ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบนั้นส่งเงินปันผลหรือดอกเบี่ย แล้วแต่กรณีได้

คำถามที่น่าสนใจเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจำกัด

1. ห้างหุ้นส่วนจำกัด อุดมโภคภัณฑ์ มีนายอุดม นายทวี และนายดิเรก เป็นหุ้นส่วนกัน นายอุดมและนายทวี รับจะลงหุ้นคนละ 100,000 บาท และเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด ส่วนนายดิเรก รับจะลงหุ้น 50,000 บาท และจำกัดความรับผิดไว้เท่าจำนวนเงินที่รับจะลงหุ้น ห้างหุ้นส่วนนี้มีวัตถุประสงค์ทำการค้าอาหารกระป๋องสำเร็จรูปโดยมีนายอุดมและนายทวีเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายอุดมได้ซื้ออาหารกระป๋องสำเร็จรูปจากนายรายผู้ผลิตโดยมิได้ปรึกษาหารือกับนายทวี ส่วนนายดิเรกก็สนับสนุนให้นายรายผู้ผลิตอาหารกระป๋องสำเร็จรูป ขายอาหารให้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้ และได้อ้างว่าตนได้ลงหุ้นไว้ 200,000 บาท เพื่อให้ นายรายผู้ผลิตอาหารกระป๋องเชื่อถือในหลักทรัพย์ของห้างฯ ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่า ถ้าห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้เป็นหนี้นายราย 300,000 บาทและห้างฯ ได้ผิมนัดชำระหนี้ นายรายจะเรียกร้องหนี้จากหุ้นส่วนคนใดได้บ้าง และหุ้นส่วนมีข้อต่อสู้ของตนอย่างไรบ้าง

แนวคำตอบ มาตรา 1077 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือ ห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(1) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน ซึ่งมีจำกัดความรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้นจำพวกหนึ่ง และ

(2) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคน ซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนไม่จำกัดจำนวนอีกจำพวกหนึ่ง

มาตรา 1087 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ”

มาตรา 1070 บัญญัติว่า “เมื่อห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนผิมนัดชำระหนี้ เมื่อนั้นเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้ชำระหนี้ เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้

มาตรา 1071 บัญญัติว่า “ในกรณีที่กล่าวไว้ในมาตรา 1070 นั้น ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนนำพิสูจน์ได้ว่า

(1) สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนยังมีพอที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมด หรือบางส่วน และ

(2) การที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่เป็นการยากจะนี้ไซ้ ศาลจะบังคับให้เอาสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้ก่อนก็ได้ สุดแต่ศาลจะเห็นสมควร

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1080 บัญญัติว่า บทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนสามัญข้อใด ๆ หากมิได้ยกเว้นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง โดยบทบัญญัติแห่งหมวด 3 นี้ ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย

ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบนั้นมีอยู่หลายคนด้วยกัน ท่านให้ใช้บทบัญญัติสำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญเป็นวิธีบังคับในความเกี่ยวพันระหว่างคนเหล่านั้นเอง และความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนเหล่านั้นกับห้างหุ้นส่วน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1035 บัญญัติว่า “ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่าจะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคน จัดการห้างหุ้นส่วนไซ้ หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้....”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1085 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้แสดงด้วยจดหมาย หรือใบแจ้งความหรือด้วยวิธีอย่างอื่น ให้นุคคลภายนอกได้ทราบว่าได้ลงหุ้นมากกว่าจำนวนซึ่งได้จดทะเบียนเพียงใด ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบถึงจำนวนเพียงนั้น”

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1088 บัญญัติว่า “ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้น โดยไม่จำกัดจำนวน

แต่การออกความเห็นและแนะนำก็ดี ออกเสียงเป็นคะแนนนับในการตั้งและถอดถอนผู้จัดการตามกรณีที่มิบังคับไว้ในสัญญาหุ้นส่วนนั้นก็ดี ท่านหานับว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่”

วินิจฉัย ตามปัญหา ห้างหุ้นส่วนจำกัดแห่งนี้มีนายอุดมและนายทวีเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายอุดมและนายทวีจึงมีสิทธิจัดการห้างหุ้นส่วนได้ตามลำพังโดยมิต้องปรึกษาหารือกัน ตามหลักกฎหมายมาตรา 1080 ประกอบมาตรา 1035 นายอุดมจึงมีสิทธิซื้ออาหารสำเร็จรูปได้โดยมิต้องปรึกษานายทวี และเนื่องจากกิจการที่นายอุดมได้ทำไปนั้นอยู่ในวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างจึงต้องผูกพันในสัญญานี้

เมื่อห้างต้องผูกพันในสัญญานี้ นายรวยเจ้าหนี้จึงมีสิทธิฟ้องให้ชำระหนี้ได้ เมื่อห้างผิดนัดชำระหนี้ นายรวยก็ฟ้องนายอุดมและนายทวีคนใดคนหนึ่งให้รับชำระหนี้ของห้างได้โดยไม่จำกัดจำนวน (ตามมาตรา 1080 ประกอบมาตรา 1070 และมาตรา 1077) แต่นายอุดมและนายทวี ก็สามารถปิดความรับผิดชอบได้ โดยพิสูจน์ให้ได้รับความตามมาตรา 1071 ว่าสินทรัพย์ของห้างยังมีพอชำระหนี้ได้ทั้งหมด หรือบางส่วน และการที่จะบังคับชำระหนี้เอาจากห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้ไม่เป็นการยาก

ส่วนกรณีนายดิเรก เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบและรับจะลงหุ้น 50,000 บาท แต่ไปสนับสนุนให้นายรวยขายสินค้าให้ห้างฯ และอ้างว่าได้ลงหุ้นไว้ 200,000 บาท เพื่อให้ นายรวยเกิดความเลื่อมใสในหลักทรัพย์ของห้างฯ

กรณีแรก ที่นายดิเรกสนับสนุนให้นายรวยขายอาหารกระป๋องให้แก่ห้างหุ้นส่วน ไม่ถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการกิจการงานของห้างหุ้นส่วน

กรณีที่สอง นายดิเรกอ้างว่าตนได้ลงหุ้นไว้ 200,000 บาท จึงเป็นการอวดอ้างให้บุคคลภายนอกได้ทราบว่าตนได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนซึ่งได้จดทะเบียนไว้ นายดิเรก จึงต้องรับผิดชอบตามมาตรา 1085 เมื่อห้างเป็นหนี้ นายรวย 300,000 บาท และห้างผิดนัดชำระหนี้ นายรวยก็สามารถฟ้องนายดิเรกให้รับผิดชอบได้ 2 แสนบาท เท่าที่อวดอ้าง ส่วนอีก 1 แสนบาท ก็สามารถฟ้องเรียกจากนายอุดมและนายทวีได้

2. นายเอกลงทุน 5,000 บาท นายโทลงทุน 4,000 บาท นายตรีลงทุน 6,000 บาท เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดทำการค้ามะพร้าว นายตรีขอรับผิดชอบเท่ากับจำนวนที่ตนรับจะลงหุ้น และได้ส่งเงินลงหุ้นไปแล้ว 2,000 บาท ส่วนนายเอกและนายโท เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ ทั้งหมดได้ตกลงให้นายเอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ นายเอกก็ดำเนินการเรื่อยมา ต่อมานายเอกไม่อยู่ต้องเดินทางไปต่างประเทศ จึงได้มอบหมายให้นายโทเป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วนแทนตนโดยนายตรีก็เห็นชอบด้วย และนายตรียังได้แนะนำนายโทว่า ควรจะหาซื้อน้ำตาลทรายมาขายในห้างฯ ต่อมาปลายปีได้คิดบัญชีกันปรากฏว่าการค้ามะพร้าวขาดทุน ส่วนการค้าน้ำตาลมีกำไร ดังนั้นหุ้นส่วนจะแบ่งกำไรขาดทุนกันอย่างไร

แนวคำตอบ ตามปัญหานี้เป็นเรื่องห้างหุ้นส่วนจำกัด มีนายเอกและนายโท เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ และนายเอกเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ต่อมานายเอกได้มอบหมายงานให้นายโทจัดการงาน เพราะต้องเดินทางไปต่างประเทศ โดยนายตรีก็เห็นชอบด้วยแล้ว นายโทจึงมีสิทธิจัดการห้างได้ตามวัตถุประสงค์ของห้างฯ ปรากฏว่าการขายมะพร้าวขาดทุน ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนก็ต้องร่วมกันรับผิดชอบส่วนที่ขาดทุน โดยนายเอกและนายโทต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน ตามมาตรา 1077 (2) ส่วนนายตรีรับผิดชอบไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นตามมาตรา 1077 (1)

ส่วนการค้าน้ำตาลทราย อยู่นอกวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้ ถ้าไรที่ได้จากการขายน้ำตาล จึงควรแบ่งให้แก่ นายโทและนายตรี เพราะเท่ากับว่าบุคคลทั้งสองเข้าหุ้นส่วนสามัญทำการค้าน้ำตาลทรายกันนั่นเอง

3. นายเอก นายโท และนายตรี ร่วมทุนกันตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยนายเอกและนายโทรับจะลงหุ้นคนละ 5 แส่นบาท ส่วนนายตรีได้นำที่ดินของตนมาลงหุ้น โดยให้ที่ดินตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่ห้างฯ และตราค่าที่ดิน 5 แส่นบาท แต่ไม่ได้ไปจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินแต่อย่างใด ห้างหุ้นส่วนจำกัดก็ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ด้วยดีตลอดมาเป็นเวลาสิบปีแล้ว ต่อมานายจตุรซึ่งเป็นเจ้านี่ตามคำพิพากษาของนายตรี ได้นำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดที่ดินที่นายตรีนำมาลงหุ้น นายเอกและนายโท จึงร้องขอทรัพย์ ถ้าท่านเป็นศาลจะวินิจฉัยคดีนี้อย่างไร

แนวคำตอบ ป.พ.พ. มาตรา 1015 บัญญัติว่า “ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น”

ป.พ.พ. มาตรา 69 “นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ต้องตามบทบัญญัติทั้งปวงแห่งกฎหมาย ภายในขอบวัตถุประสงค์ของตนดังมีกำหนดไว้ในข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้ง”

ป.พ.พ. มาตรา 1078 “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียน....”

วินิจฉัย เมื่อนายเอก นายโท และนายตรี ตกลงจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ห้างหุ้นส่วนจำกัดจึงเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ มีชื่อ มีภูมิลำเนา เป็นโจทก์หรือเป็นจำเลยได้ ฯลฯ

การที่นายตรีได้นำที่ดินมาลงหุ้นโดยให้ที่ดินตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่ห้างหุ้นส่วน ก็ไม่จำเป็นต้องทำตามแบบแต่อย่างใด และห้างก็ได้ครอบครองที่ดินมาเป็นเวลาเกินสิบปีแล้ว ที่ดินจึงตกเป็นกรรมสิทธิ์แก่ห้างโดยสมบูรณ์ นายจตุรเจ้านี่ส่วนตัวของนายตรี และเป็นเจ้านี่ตามคำพิพากษา ไม่มีสิทธินำเจ้าพนักงานบังคับคดีมายึดที่ดินของห้างหุ้นส่วนจำกัด

ดังนั้น ถ้าข้าพเจ้าเป็นศาล จะต้องมีการสั่งให้ถอนการยึดทรัพย์ดังกล่าวเสีย

4. ในห้างหุ้นส่วนจำกัด มิตรเจริญ มีนายมิตรและนายใจ เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด ส่วนนายกจจาเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ได้จดทะเบียนให้นายมิตรเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ มีวัตถุประสงค์ทำการค้าไม้ทุกชนิด นายกจจาได้แนะนำนายมิตรว่าควรซื้อไม้อัดมาขายในกิจการของห้างบ้าง เพราะกำลังเป็นที่นิยมของผู้รับเหมาก่อสร้างบ้าน นายมิตรก็เห็นดีด้วยและได้ไปซื้อไม้อัดจากบริษัทไม้อัดไทยจำกัดมาจำหน่ายและเป็นหนี้ค่าไม้อัดเจ็ดหมื่นบาทถ้วน บริษัทไม้อัดไทยจำกัดเรียกหนี้รายนี้จากใครได้บ้าง

แนวคำตอบ ป.พ.พ. มาตรา 1070 บัญญัติว่า “เมื่อห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนผลิตชำระหนี้ เมื่อนั้นเจ้าหนี้ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้ชำระหนี้เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวคนหนึ่งก็ได้”

ป.พ.พ. มาตรา 1071 บัญญัติว่า ในกรณีที่ท่านกล่าวไว้ในมาตรา 1070 นั้น ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนนำพิสูจน์ได้ว่า

- (1) สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน ยังมีพอที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมด หรือบางส่วน และ
- (2) การที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้นไม่เป็นการยาก ฉะนั้นไซ้ ศาลจะบังคับให้เอาสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้ก่อนก็ได้แต่ศาลจะเห็นสมควร

ป.พ.พ. มาตรา 1080 บัญญัติว่า “บทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนสามัญข้อใด ๆ หากมิได้ยกเว้นหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปโดยบทบัญญัติแห่งหมวด 3 นี้ ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดด้วย....”

ป.พ.พ. มาตรา 1088 วรรคสอง บัญญัติว่า “แต่การออกความเห็นและแนะนำที่ดี ออกเสียงเป็นคะแนนในการตั้งและถอดถอนผู้จัดการตามกรณีที่มีบังคับไว้ในสัญญาหุ้นส่วนนั้นก็ดี ท่านหาว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่”

ป.พ.พ. มาตรา 1095 วรรคแรก บัญญัติว่า “ตราใบที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้ เลิกกันตรานั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้”

วินิจฉัย เนื่องจากห้างหุ้นส่วนจำกัดนี้มีวัตถุประสงค์ทำการค้าไม้ทุกชนิด การซื้อไม้อัดจึงอยู่ในวัตถุประสงค์ของห้างฯ ห้างหุ้นส่วนจำกัดจึงต้องรับผิดในเงินค่าไม้อัดนี้

ถ้าห้างฯ ไม่สามารถชำระเงินค่าไม้อัดนี้ได้ บริษัทไม้อัดไทยจำกัดก็สามารถฟ้องนายมิตรและนายใจในฐานะเป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิด ให้ร่วมกันรับผิดชอบใช้เงินค่าไม้อัดได้ตามมาตรา 1077 (2)

ส่วนนายกิจจา เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ดังนั้น บริษัทไม้อัดไทยจำกัดจะฟ้องนายกิจจาได้ก็ต่อเมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดได้เลิกกันแล้ว และจะฟ้องเรียกได้เฉพาะจำนวนเงินลงทุนเท่าที่นายกิจจาค้างชำระแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัดเท่านั้น อนึ่งแม้การที่นายกิจจาได้แนะนำให้นายมิตรซื้อไม้อัดมาขายในกิจการของห้างหุ้นส่วนการกระทำความดังกล่าวก็มีถือว่าเป็นการสอดเข้าไปจัดการ ทั้งนี้เพราะกฎหมายถือว่าการออกความเห็นและแนะนำที่ดี ไม่ใช่เป็นการสอดเข้าไปจัดการงานของห้างฯ ดังปรากฏในมาตรา 1088 วรรคสอง ดังนั้น บริษัทไม้อัดไทยจำกัดยังไม่มีสิทธิฟ้องนายกิจจา

5. นายเอก นายโท และนายตรี เข้าหุ้นส่วนกันตั้งโรงงานทำขนมปังออกจำหน่ายหากำไรในระหว่างที่ยังมิได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด นายตรีซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้ซื้อแป้งเพื่อนำมาทำขนมปังจากนายสี่เป็นเงิน 50,000 บาท แล้วยังมิได้ชำระหนี้ นายสี่ทวงถามนายตรี แต่นายตรีได้ขอผิดชำระหนี้เรื่อยมา ต่อมาจึงได้มีการจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยนายเอก และนายโทเป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด นายสี่จึงทวงถามให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนชำระหนี้รายนี้ นายเอกและนายโทต่อสู้ว่า หนี้รายนี้เป็นหนี้ของห้างหุ้นส่วนจำกัด เมื่อห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน นายสี่จะฟ้องเรียกหนี้จากผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดไม่ได้ และยังต่อสู้ว่าตนได้นำเงินค่าหุ้นส่งใช้ห้างหุ้นส่วนจำกัดครบหมดแล้ว ตนจึงไม่ต้องรับผิด ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่า ข้ออ้างของนายเอก นายโท รับฟังได้หรือไม่

แนวคำตอบ ตามป.พ.พ.มาตรา 1079 บัญญัติว่า “อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ถ้ายังมีได้จดทะเบียนอยู่ตราบิด ท่านให้ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวน จนกว่าจะได้จดทะเบียน”

ตามปัญหา ในระหว่างที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้จดทะเบียน กฎหมายถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ นายเอก นายโท และนายตรี ผู้เป็นหุ้นส่วนจึงต้องรับผิดชอบร่วมกันหนี้ 50,000 บาท ของห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีจำกัดจำนวนตามมาตรา 1079 แม้ภายหลังจะได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดแล้ว แต่มูลหนี้ค่าแป้งรายนี้ได้เกิดขึ้นก่อนจดทะเบียน และเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นในขอบอำนาจตามวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนจึงต้องรับผิดชอบร่วมกัน ดังนั้น ข้ออ้างของนายเอก และนายโท จึงรับฟังไม่ได้

6. นายเอก นายโท นายตรี และนายจตุร เข้าหุ้นส่วนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด โดยมีนายเอก และนายโท เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ส่วนนายตรีและนายจตุร เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด ทั้งหมดรับลงหุ้นคนละ 5 แสนบาท และนำเงินมาลงหุ้นครบหมดทุกคนแล้ว นายเอกได้ขายสินค้าของห้างให้นายอาทิตย์ ต่อมานายอาทิตย์ผิดนัดชำระหนี้ นายเอกจึงได้ทวงถามหลายครั้งนายอาทิตย์ก็เพิกเฉย นายเอกจึงได้มอบหมายให้นายจันทร์ ซึ่งเป็นทนายความฟ้องเรียกหนี้รายนี้จากนายอาทิตย์ นายอาทิตย์ยื่นคำให้การต่อสู้คดีว่า ใบแต่งตั้งนายไม่ถูกต้อง เนื่องจากนายเอกได้ลงชื่อแต่ผู้เดียว นายโทหุ้นส่วนผู้จัดการอีกผู้หนึ่งไม่ได้ร่วมลงชื่อด้วย จึงขอให้ศาลยกฟ้อง ดังนี้ ถ้าท่านเป็นผู้พิพากษาจะวินิจฉัยคดีนี้อย่างไร

แนวคำตอบ ป.พ.พ.มาตรา 1035 บัญญัติว่า “ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่า จะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคนจัดการห้างหุ้นส่วนไซ้ หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้.....”

ป.พ.พ.มาตรา 1080 “บทบัญญัติว่าด้วยห้างหุ้นส่วนสามัญข้อใด ๆ หากมิได้ยกเว้น
แก้ไขเปลี่ยนแปลงไปโดยบทบัญญัติแห่งหมวด 3 นี้ ท่านให้นำมาใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัด
ด้วย.....”

ตามปัญหาในข้อนี้ แม้จะได้จดทะเบียนให้นายเอก และนายโทเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ
นายเอก และนายโท แต่ละคนก็จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ โดยไม่ต้องร่วมกันจัดการ ตาม
มาตรา 1035 เมื่อนายเอกได้ลงชื่อในใบแต่งตั้งนายแต่ผู้เดียว ใบแต่งตั้งนายนั้นก็ใช้ได้ หากจำเป็น
ต้องให้นายโทหุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนหนึ่งร่วมลงชื่อไม่ ข้อต่อสู้ของนายอาทิตย์จึงฟังไม่ขึ้น

คำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับหุ้นสามัญ-ห้างหุ้นส่วนจำกัด

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา 1012-1024)

ฎีกาที่ 191/2501 เข้าหุ้นส่วนกันซื้อที่ดินมาขายแบ่งกำไรเป็นหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนสามัญอาจเป็นผู้จัดการทุกคน หรือมอบให้หุ้นส่วนคนเดียวจัดการก็ได้ หุ้นส่วนเป็นสัญญาเฉพาะตัว ผู้เป็นหุ้นส่วนตายจึงเลิกกัน จะบังคับให้ผู้จัดการมรดกหรือทายาทเข้าเป็นหุ้นส่วนด้วยไม่ได้ แต่การชำระบัญชีไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัว ทายาทหรือผู้จัดการมรดกต้องทำต่อไป

ฎีกาที่ 1375/2513 จำเลยทำสัญญาขายปอให้โจทก์ในราคา กิโลกรัมละ 1 บาท โดยจะนำปอมาส่งให้เป็นคราวๆ จำเลยรับเงินไปจากโจทก์ 9 ครั้ง 8,000 บาท จะต้องส่งปอให้ 18,000 กิโลกรัม ภายในวันที่กำหนดกันไว้ แม้สัญญาจะมีข้อความตอนหนึ่งว่าเมื่อส่งครบจำนวนแล้ว คิดตามราคาท้องตลาด หักทุนแล้วเหลือเท่าไรจึงแบ่งกำไรฝ่ายละครึ่ง ข้อนี้เป็นข้อตกลงอีกอันหนึ่งว่า ภายหลังที่ขายปอให้กันแล้วโจทก์จะต้องแบ่งกำไรให้จำเลยด้วยเท่านั้น หาทำให้สัญญาซื้อขายนั้นกลายเป็นสัญญาเข้าหุ้นส่วนไปไม่ เพราะจำเลยยอมรับแต่กำไรอย่างเดียว

ฎีกาที่ 734/2502 โจทก์ฟ้องจำเลยในฐานะผู้ก่อตั้งบริษัทเรียกเงินค่าหุ้นคืนที่บริษัทเป็นลูกหนี้โจทก์อยู่ เมื่อทางพิจารณาได้ความว่าบริษัทนั้นได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้วโจทก์ก็ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในฐานะส่วนตัว ต้องฟ้องบริษัท

ฎีกาที่ 4171/2533 โจทก์จำเลยที่ 1 และ อ. ตกลงเข้ากันเพื่อทำกิจการร่วมกัน โดยมีความประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น สัญญาระหว่างโจทก์จำเลยที่ 1 และ อ. จึงเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนตาม ป.พ.พ. มาตรา 1012 เงินที่โจทก์จ่ายไปในกิจการดังกล่าวจึงมิใช่เงินที่ทศรองจ่ายแทนจำเลย

ฎีกาที่ 862/2532 โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานที่แจ้งชัดมาแสดงโดยตรงว่าโจทก์จำเลยเป็นหุ้นส่วนกัน การที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้จัดการดำเนินการให้บริษัท บ. เพิ่มส่วนลดให้โจทก์ พนักงานของบริษัท บ. ไม่นำฟิล์มเอ็กซ์เรย์และน้ำยาล้างฟิล์มไปขายในท้องที่ที่โจทก์ขายอยู่ และบริษัท บ. ให้ของแถมเพื่อให้โจทก์นำไปแจกแก่ลูกค้าของโจทก์อีกต่อหนึ่ง ซึ่งทำให้โจทก์มีกำไรจากการซื้อสินค้าจากบริษัท บ. ไปขายมากขึ้น ล้วนแต่เป็นการส่งเสริมการขายเพื่อทำให้บริษัท บ. ขายสินค้าได้มากขึ้นซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดาในทางการค้า แม้โจทก์จ่ายเงินให้จำเลยร้อยละห้าของกำไรที่ได้จากการฟิล์มเอ็กซ์เรย์และน้ำยาล้างฟิล์ม ก็ยังถือไม่ได้ว่าโจทก์จำเลยตกลงเข้ากันเป็นหุ้นส่วนซื้อฟิล์มเอ็กซ์เรย์และน้ำยาล้างฟิล์มจากบริษัท บ. ไปขายเพื่อประสงค์จะแบ่งปันกำไร แต่เป็นเรื่องจำเลยดำเนินการให้โจทก์มีกำไรจากกิจการค้ามากขึ้น และโจทก์ให้เงินแก่จำเลยเป็นการตอบแทน

ฎีกาที่ 2062/2532 จำเลยที่ 1 ทำสัญญาจะขายที่ดินให้จำเลยที่ 2 และที่ 3 เพื่อทำการปลูกสร้างตึกแถวใหม่ในที่ดินดังกล่าว แล้วจะเสนอขายแก่บุคคลภายนอกทั้งที่ดินและสิ่งปลูกสร้างเป็นรายห้อง โดยในสัญญามีข้อตกลงว่าถ้าเกิดความจำเป็นต้องฟ้องขับไล่ผู้เช่าเดิม จำเลยที่ 2 จะฟ้องขับไล่เอง และจะไม่เรียกร้องจำเลยที่ 1 เกี่ยวกับค่าทดแทนใด ๆ ที่จะให้ผู้เช่าเดิม ดังนี้ ข้อตกลงดังกล่าวเป็นเพียงการกำหนดข้อตกลงในสัญญาจะซื้อขายเท่านั้น ไม่ปรากฏว่ามีข้อความใดแสดงว่าจำเลยที่ 1 ผู้จะขายได้ร่วมประกอบกิจการในการปลูกสร้างตึกแถวใหม่กับจำเลยที่ 2 ที่ 3 อันเป็นการแบ่งหน้าที่กันทำในระหว่างหุ้นส่วนด้วยกัน แม้ในสัญญาจะซื้อขายจะกำหนดต่อไปอีกว่าผู้จะขายจะได้รับส่วนแบ่งจากการขายตึกแถวใหม่อีกร้อยละหกสิบของกำไรสุทธิ ก็เป็นเพียงข้อตกลงที่ผู้ซื้อขอมเพิ่มเติมให้จำเลยที่ 1 เป็นฝ่ายยอมรับแต่ผลกำไรอย่างเดียว ไม่ต้องร่วมรับผิดชอบขาดทุนด้วย จึงไม่ทำให้สัญญาจะซื้อขายกลายเป็นห้างหุ้นส่วนไปได้

ห้างหุ้นส่วนสามัญ

บทวิเคราะห์ศัพท์และความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วน (มาตรา 1025-1048)

ฎีกาที่ 556/2505 โจทก์จำเลยตกลงกันเข้าเป็นหุ้นกันค้าไม้ไผ่ โดยโจทก์ลงทุนเป็นเงิน จำเลยลงแรง จะแบ่งกำไรกันคนละครึ่ง ย่อมถือว่าเป็นการเข้าหุ้นส่วนกันตาม ป.พ.พ. มาตรา 1012 แล้ว แม้เรื่องการขาดทุนจะมีได้ตกลงกันไว้ก็หาเป็นข้อสำคัญไม่ ถ้าหากมีการขาดทุนก็ต้องเฉลี่ยขาดทุนตามส่วนของหุ้นอยู่ในตัวเว้นแต่จะตกลงเป็นอย่างอื่น

ฎีกาที่ 603/2506 จำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนเดินรถโดยสารประจำทางกับจำเลยที่ 1 โดยจำเลยที่ 1 เป็นผู้ขับขี จำเลยที่ 2 เป็นผู้ควบคุมรถ และเก็บค่าโดยสารถ้าจำเลยที่ 1 ขับขีรถยนต์โดยประมาท เป็นเหตุให้บุตรโจทก์ถึงแก่ความตาย และตัวโจทก์ได้รับบาดเจ็บ จำเลยที่ 2 ก็ต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ในผลแห่งการละเมิดที่จำเลยที่ 1 กระทำต่อโจทก์ เช่นเดียวกับตัวการต้องร่วมรับผิดชอบกับตัวแทนตามนัย ป.พ.พ.มาตรา 1042 และ 427

ฎีกาที่ 4193/2533 จำเลยที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 ได้ตกลงนำที่ดินพิพาทมาลงหุ้นตั้งแต่ห้าง พ. ยังมีได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ในขณะนั้นห้าง พ. จึงไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคล แต่ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1079 เมื่อจำเลยที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 นำที่ดินพิพาทมาลงหุ้น กรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทจึงตกเป็นของห้าง พ. ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ส่วนที่ ป.พ.พ.มาตรา 1030 บัญญัติว่า ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกับห้างในเรื่องส่งมอบให้บังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยซื้อขายนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับการส่งมอบตัวทรัพย์สิน หากได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องกรรมสิทธิ์ไม่ ฉะนั้น ในระหว่างจำเลยที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 กับห้าง พ. ต้องถือว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาทได้ตกเป็นของห้าง พ. ตั้งแต่เวลาที่นำมาลงหุ้นแล้ว จำเลยที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 หากจะอ้างเอาการไม่จดทะเบียนมาเป็นเหตุว่าที่ดินพิพาทยังคงเป็นของตนได้ไม่

ฎีกาที่ 794/2536 ผู้คัดค้านทั้งห้าตกลงนำที่ดินและตึกแถวมาลงหุ้นตั้งแต่ลูกหนี้ที่ 1 ยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งยังไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลนั้น ถือว่าลูกหนี้ที่ 1 เป็นห้างหุ้นส่วนตาม ป.พ.พ.มาตรา 1079 แม้ยังไม่ได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์แต่ในระหว่างผู้คัดค้านทั้งห้าและลูกหนี้ที่ 1 ต้องถือว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดินและตึกแถวตกเป็นของลูกหนี้ที่ 1 ตั้งแต่เวลาที่นำมาลงหุ้นเป็นต้นมา ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1030 บัญญัติว่าด้วยความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกับห้างหุ้นส่วนในเรื่องส่งมอบให้บังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยการซื้อขายนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับการส่งมอบตัวทรัพย์สิน หากได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องกรรมสิทธิ์ไม่

ฎีกาที่ 830/2534 ข้อพิพาทตามสิทธิเรียกร้องที่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน เป็นเรื่องระหว่างโจทก์กับห้างจำเลยที่ 1 ซึ่งจำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ กระทำการแทนห้างจำเลยที่ 1 และไม่มีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการไว้ จำเลยที่ 2 จึงลงลายมือชื่อเป็นคู่สัญญาแทนจำเลยที่ 1 ในสัญญาประนีประนอมยอมความได้ โดยไม่ต้องประทับตราห้างจำเลยที่ 1

ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก (มาตรา 1049-1054)

ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอาสิทธิใด ๆ แก่บุคคลภายนอกในกิจการค้าขายที่ไม่ปรากฏชื่อตนไม่ได้ ดังนั้นในการทำนิติกรรมกับบุคคลภายนอก หากหุ้นส่วนคนใดเป็นคู่สัญญา หุ้นส่วนคนนั้นเท่านั้นที่มีอำนาจฟ้อง ดูฎีกาที่ 2578/2535

ฎีกาที่ 2578/2535 หุ้นส่วนที่จะฟ้องบังคับบุคคลภายนอกในกิจการของห้างหุ้นส่วนสามัญได้จะต้องเป็นผู้มีชื่อในกิจการค้านั้น ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1049 การฟ้องคดีจึงไม่จำเป็นต้องลงชื่อผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคน โจทก์ที่ 2 ถึงที่ 4 เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วน แต่ไม่ปรากฏชื่อโจทก์ที่ 2 ถึงที่ 4 ในสัญญาเช่า โจทก์ที่ 2 ถึง 4 จึงไม่อาจถือสิทธิใด ๆ แก่จำเลยในการเช่านั้น และไม่มีอำนาจฟ้องปัญหาข้อนี้แม้จำเลยไม่ได้ยกขึ้นฎีกา แต่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกายกขึ้นวินิจฉัยเองได้

ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งทำการที่เป็นธรรมดาในการค้าขายของห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องผูกพันรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน ตามมาตรา 1050 เช่น การกู้เงินหรือเล่นแชร์เพื่อนำเงินมาใช้ในกิจการ ข่มผูกพันหุ้นส่วนทุกคน ดูฎีกาที่ 553/2497, 1463-1464/2518

ฎีกาที่ 553/2497 การกู้เงินเพื่อให้กิจการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด ข่มนับเนื่องเข้าในวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนจำกัด แม้จะไม่ระบุไว้ชัดแจ้งในตราสารจัดตั้งก็ดี

ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดลงชื่อกู้เงินแทนห้าง แต่ประทับตราปลอมห้างหุ้นส่วนจำกัดก็ต้องรับผิดชอบ

ฎีกาที่ 1463-1464/2518 ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องหาเงินมาใช้โดยการเข้าเล่นแชร์ ไม่นอกรั่วตุบะประสงค์ จึงฟ้องเรียกเงินตามเช็คจากผู้เล่นแชร์ด้วยกันได้

ฎีกาที่ 1495/2498 ผู้ที่เป็นผู้จัดการและลูกจ้างขับรถยนต์ของห้างหุ้นส่วนสามัญ ขับรถชนเขาโดยละเมิด ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นต้องรับผิดชอบด้วย

ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากห้างหุ้นส่วนไปแล้วต้องรับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อ ก่อนที่ตนได้ออกจากห้างหุ้นส่วนไป ตามมาตรา 1051 คูฎีกาที่ 5949/2535 สำหรับผู้ที่เข้า เป็นหุ้นส่วนย่อมต้องรับผิดชอบในหนี้ใด ๆ ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนจะเข้ามาเป็น หุ้นส่วน ตามมาตรา 1052 คูฎีกาที่ 5414/2534

ฎีกาที่ 5949/2535 หุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบต้องรับผิดชอบในหนี้ของห้าง หุ้นส่วนจำกัดที่ก่อให้เกิดขึ้นมาก่อนที่ตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน และแม้ผู้เป็นหุ้นส่วนจะออกจาก หุ้นส่วนไปแล้ว ก็ยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนจะได้ออกจาก หุ้นส่วนไปนั้น ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1051, 1052

ฎีกาที่ 5414/2534 แม้ลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายร่วมกับจำเลยที่ 2 ในเช็คพิพาทจะเป็น ลายมือชื่อปลอมของจำเลยที่ 3 แต่ไม่กระทบกระทั่งถึงความสมบูรณ์แห่งลายมือชื่ออื่น ๆ ในตัวเงินตาม ป.พ.พ.มาตรา 1006 เช็คพิพาทจึงยังเป็นเช็คที่สมบูรณ์ตามกฎหมาย เมื่อจำเลย ที่ 1 ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามเช็คพิพาท แม้จะเป็นหนี้ที่เกิดขึ้นก่อนจำเลยที่ 3 เข้ามาเป็นผู้ จัดการของจำเลยที่ 1 แต่จำเลยที่ 3 ในฐานะหุ้นส่วนผู้จัดการของจำเลยที่ 1 ก็ต้องรับผิดชอบต่อ โจทก์ก็ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1052 ประกอบด้วยมาตรา 1080 และมาตรา 1087

ผู้ที่แสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก (มาตรา 1054)

ฎีกาที่ 830/2534 จำเลยที่ 3 เป็นเพียงผู้ออกเช็คชำระหนี้ของห้างจำเลยที่ 1 ให้ แก่โจทก์ ความรับผิดชอบของจำเลยที่ 3 เป็นความรับผิดชอบตามเช็คในฐานะผู้ส่งจ่ายตามสัญญาประนี ประนอมยอมความ จำเลยที่ 3 หาได้แสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนในห้างจำเลยที่ 1 ไม่ แม้จำเลยที่ 3 จะเป็นภรรยาของจำเลยที่ 2 และได้ลงลายมือชื่อทางด้านห้างจำเลยที่ 1 ไว้ในสัญญาประนี ประนอมยอมความ ซึ่งมีข้อความว่า “การชำระหนี้จำเลยที่ 1 ได้ชำระด้วยเช็คซึ่งส่งจ่ายโดย จำเลยที่ 3” ก็ถือว่าจำเลยที่ 3 แสดงตนเป็นหุ้นส่วนของห้างจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 3 จึงไม่ ต้องร่วมรับผิดชอบตามสัญญาประนีประนอมยอมความด้วย

การยกเลิกและการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วน (มาตรา 1055-1063)

ฎีกาที่ 407/2501 ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งตาย ผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นยอมให้มีคนรับโอน หุ้นนั้นสืบต่อมา หุ้นส่วนนั้นไม่เลิกจากกัน

ฎีกาที่ 1671/2511 ห้ามหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน เมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งตายผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่นตกลงให้จำเลยบุตรของผู้ตายเป็นหุ้นส่วนแทน และต่อมาผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งตาย ไม่มีใครเป็นหุ้นส่วนแทน คงดำเนินกิจการต่อมาผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นฟ้องจำเลยขอเลิกหุ้นส่วนได้ และเมื่อจำเลยเข้าเป็นผู้ถือหุ้นสับแทนบิดาแล้ว จำเลยจะยกอายุความมรดกตาม ป.พ.พ.มาตรา 1754 ขึ้นต่อสู้มิได้

ฎีกาที่ 2901/2517 โจทก์กับ ต. ตั้งห้ามหุ้นส่วนจำกัด โจทก์เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ ต. เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ และเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ เมื่อ ต.ตาย ห้ามหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกันตาม ป.พ.พ.มาตรา 1055 (5) ประกอบด้วยมาตรา 1080 และจะต้องตั้งผู้ชำระบัญชี ในการนี้จำเลยซึ่งเป็นทายาทและผู้รับมรดกของ ต. จะต้องเข้ามาแทนที่ ต. เพื่อการชำระบัญชี ปรากฏว่าทรัพย์สินตลอดจนบัญชีและเอกสารต่าง ๆ ของห้ามหุ้นส่วนอยู่ในมือจำเลย และโจทก์ขอให้จำเลยมาร่วมกันชำระบัญชีและแบ่งกันทุนแล้ว แต่จำเลยเพิกเฉยเสีย ดังนี้ ถือว่าจำเลยได้แย่งสิทธิของโจทก์แล้ว โจทก์มีสิทธิฟ้องจำเลยขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชีของห้ามหุ้นส่วนจำกัดได้

ฎีกาที่ 1820/2527 ห้ามหุ้นส่วนจำกัด จำเลยที่ 1 มีหุ้นส่วน 2 คน คือโจทก์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ และจำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ และเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยที่ 2 ยกยอทรัพย์ของห้าม และจำเลยที่ 2 กล่าวหาว่าโจทก์ลักทรัพย์ของห้ามจนต่างถูกพนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาในความผิด ซึ่งต่างฝ่ายต่างกล่าวหาซึ่งกันและกัน พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้เป็นหุ้นส่วนไม่ปรองดองกัน ไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน จึงเป็นกรณีที่มีเหตุทำให้ห้ามเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ ศาลย่อมพิพากษาให้ห้ามเลิกกัน

ฎีกาที่ 1956/2517 โจทก์ฟ้องว่าได้ลงทุนเข้าหุ้นกับจำเลยคนละครึ่งสร้างแพเป๊ะทำเป็นท่าจอดเรือรับส่งคนโดยสารและสินค้า แล้วผลัดกันเก็บผลประโยชน์คนละเดือน ต่อมาตลาดไฟไหม้ แพค่าแม่ค้ำดใช้แพทำดังกล่าวไปใช้แพทำสินค้าใหม่ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากแพเป๊ะดังกล่าวลดน้อยลง โจทก์ประสงค์จะเลิกการเป็นหุ้นส่วนกับจำเลย เพราะไม่มีผู้ดูแลแพทำอันเป็นเหตุให้เกิดการเสียหาย โจทก์ได้แจ้งขอเลิกห้ามหุ้นส่วนกับจำเลยแล้วจำเลยไม่ยอมเลิก ขอให้ศาลแบ่งเงินทุนในการสร้างแพทำระหว่างโจทก์จำเลยคนละครึ่ง ดังนี้ แม้โจทก์จะไม่ได้มีคำขอท้ายฟ้องให้เลิกห้ามหุ้นส่วนด้วย แต่ก็เห็นความประสงค์ของโจทก์ได้ว่าต้องการให้ศาลสั่งเลิกห้ามหุ้นส่วน จึงได้ขอแบ่งทุน

คำฟ้องดังกล่าวมานั้น ถือได้ว่ามีเหตุทำให้ห้ามหุ้นส่วนเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1057 (3) โจทก์มีสิทธิร้องขอให้ศาลสั่งเลิกห้ามหุ้นส่วนได้โดยไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 6 เดือน ตามมาตรา 1056

แพทย์โจทก์จำเลยเข้าหุ้นกันสร้างมา 30 ปีเศษแล้ว ต่อมาไฟไหม้ตลาดและบริเวณ
แพ แพอยู่ในสภาพพัง รวยได้จากทำไม้ดี ทั้งโจทก์จำเลยก็มีเหตุขาดหมากกันอยู่จำเลยก็อ้าง
ว่าโจทก์มิได้ออกเงินลงทุนร่วมเป็นหุ้นด้วย เช่นนี้ ห้างหุ้นส่วนจึงเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไป
ได้ มีเหตุที่ศาลจะสั่งให้เลิกได้

โจทก์ฟ้องขอคืนทุนในห้างหุ้นส่วนโดยมิได้ขอให้มีการชำระบัญชี แต่เมื่อไม่ปรากฏ
ว่าห้างหุ้นส่วนมีลูกหนี้ เจ้าหนี้ หรือผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออกเงินท่ตรง และค่าใช้จ่ายของตนไป
เพื่อการจัดการค้าของห้าง โจทก์จำเลยได้ผลักดันกับรวยได้จากแพคนละเดือนมาเป็นเวลา 10 ปี
เศษแล้ว สันทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนก็มีแต่แพรายพิพาทเท่านั้น ศาลก็ย่อมพิพากษาให้แบ่งแพ
รายพิพาทระหว่างโจทก์จำเลยไปได้เลย

ฎีกาที่ 1711/2532 จำเลยเป็นหุ้นส่วนกับโจทก์ซื้อเชื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าจากห้างหุ้นส่วน
จำกัด ร. โดยให้ ว. นำไปขายผ่อนส่งเพื่อแบ่งกำไรกัน เมื่อ ว. รับเครื่องไฟฟ้าทั้งหมดไปแล้ว
ว. มิได้นำไปขายผ่อนส่งแต่กลับนำไปจำหน่าย และไม่นำเงินมาชำระให้แก่โจทก์และจำเลย โจทก์
ต้องชำระค่าเครื่องใช้ไฟฟ้าทั้งหมดให้แก่ห้างฯ ร. ส่วน ว. ได้หลบหนีไปไม่สามารถติดตามเรียก
รื้อให้ชำระหนี้ได้ ถือได้ว่ามีเหตุทำให้ห้างหุ้นส่วนเหลือวิสัยที่จะดำเนินต่อไปได้อีกตาม ป.พ.พ.
มาตรา 1057 (3)

เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนไม่มี เจ้าหนี้ไม่มี คงเหลือ ว.
เป็นลูกหนี้ แต่ไม่สามารถที่จะติดตามเรียกรื้อให้ชำระหนี้ได้เพราะหลบหนี ส่วนที่ขาดทุน
ทั้งหมดก็คือเงินท่ตรงค่าซื้อเชื้อเครื่องไฟฟ้าที่โจทก์ได้ชำระแก่ห้างฯ ร. ไป เพื่อจัดการค้า
ของห้างการที่จะให้ดำเนินการชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนเสียก่อนย่อมไม่เป็นประโยชน์
เพราะคงไม่ได้ข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นจากที่โจทก์จำเลยนำสืบไว้แล้ว ศาลย่อมพิพากษาให้จำเลย
รับผิดชอบใช้ส่วนขาดทุนให้แก่โจทก์ไปทีเดียวได้

ฎีกาที่ 75/2501 การเลิกห้างหุ้นส่วนโดยไม่มีเหตุ ต้องบอกล่วงหน้า 6 เดือน ก่อน
ครบรอบปีทางบัญชีเงิน แต่การเลิกโดยหุ้นส่วนผู้หนึ่งผิดสัญญา ไม่ต้องบอกล่วงหน้าตาม
กำหนดเช่นนั้น

ฎีกาที่ 504/2520 ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนเลิกกัน เพราะ น. ผู้เป็นหุ้น
ส่วนตาย น. ไม่คืนเงินจำนวนหนึ่งที่จะต้องคืนห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนคนหนึ่งจะฟ้องทายาทของ
น. เรียกเงินคืนมาชำระบัญชีไม่ได้ ต้องชำระบัญชีตาม ป.พ.พ.มาตรา 1061 ก่อน

ฎีกาที่ 173/2513 สามโจทก์กับสามจำเลยร่วมลงทุนกันจัดตั้งห้างหุ้นส่วนโดยไม่
จดทะเบียน สามโจทก์ตาย โจทก์ก็รับมรดกและเข้าสวมสิทธิเป็นหุ้นส่วนแทนโดยความยินยอม
ของสามจำเลย ห้างหุ้นส่วนจึงยังไม่เลิกกัน ต่อมาสามจำเลยตาย จำเลยเป็นผู้รับมรดกกลับ

ปฏิเสธว่าสามโจทก์มิได้เป็นหุ้นส่วนกับสามจำเลย ดังนี้ ห้างหุ้นส่วนนั้นย่อมเลิกจากกันตาม ป.พ.พ.มาตรา 1055 (5)

เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกันแล้วก็ต้องจัดการชำระบัญชี เว้นแต่จะได้ตกลงกันให้จัดการทรัพย์สินโดยวิธีอื่นในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกัน แม้จำเลยจะเข้าดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วน จำเลยก็มิได้เป็นหุ้นส่วนกับโจทก์ โจทก์ย่อมไม่มีอำนาจฟ้องขอให้บังคับจำเลยแสดงบัญชีรายรับรายจ่าย

ฎีกาที่ 2216/2514 โจทก์จำเลยทำสัญญาหุ้นส่วนกัน และได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของหุ้นส่วนไปบางส่วนแล้ว เมื่อไม่อาจจะดำรงการเป็นหุ้นส่วนต่อไปได้ โจทก์ก็ชอบที่จะจัดการขอให้มีการเลิกหุ้นส่วนเพื่อชำระบัญชี โจทก์จะมาฟ้องขอคืนเงินที่ลงทุนไปโดยยังไม่มีภาระชำระบัญชีหาได้ไม่

ฎีกาที่ 2635/2527 ข้อตกลงที่ว่าเมื่อห้าง อ. เลิกกิจการและชำระบัญชีแล้ว หากสินทรัพย์ไม่พอชำระหนี้ก็ให้โจทก์ออกเงิน 50,000 บาท และห้าง อ. จะโอนที่พิพาทคืนให้โจทก์โดยปลอดจำนองนั้น ห้าง อ. จะมีเงินพอไถ่จำนองหรือไม่ เป็นเรื่องภายนอกหน้า มิใช่เหตุการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะทำนิติกรรม ข้อตกลงดังกล่าวจึงไม่ใช่มีวัตถุประสงค์เป็นการพ้นวิสัย หากตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ.มาตรา 113 ไม่ และไม่ใช้เป็นข้อตกลงในการชำระบัญชี แต่เป็นข้อตกลงในการเข้าเป็นหุ้นส่วน ซึ่งมีผลบังคับกันได้ระหว่างคู่กรณี จึงไม่ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 1062 และ 1269 และไม่ตกเป็นโมฆะ

ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนมีกำหนด 2 ปี (มาตรา 1068)

ฎีกาที่ 2613/2523 บทบัญญัติในมาตรา 1068 แห่ง ป.พ.พ. มิใช่เป็นเรื่องอายุความ แต่เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่ออกจากห้างหุ้นส่วนให้รับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากห้างหุ้นส่วนเพียงสองปีนับแต่เมื่อออกจากห้างหุ้นส่วน บทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน คู่กรณีจึงอาจตกลงเป็นอย่างอื่นได้ เมื่อจำเลยทำสัญญาขอรับผิดชอบในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนที่มีอยู่ก่อนที่ตนออกจากห้างหุ้นส่วนทั้งหมด ข้อตกลงดังกล่าวก็ย่อมมีผลใช้บังคับได้

โจทก์ที่ 1 เป็นลูกหนี้กรมสรรพากร การชำระหนี้จึงต้องชำระในนามของโจทก์ที่ 1 แต่โจทก์ที่ 2 เป็นผู้ออกเงินส่วนตัวชำระหนี้แทนโจทก์ที่ 1 จำเลยจึงต้องรับผิดชอบชำระเงินจำนวนดังกล่าวพร้อมด้วยดอกเบี้ยให้แก่โจทก์ที่ 2 ตามสัญญา

ฎีกาที่ 3103/2533 โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 3 ก่อนครบกำหนด 2 ปี นับแต่จำเลยที่ 3 ออกจากห้างหุ้นส่วนผู้จัดการ จำเลยที่ 3 จึงยังคงต้องรับผิดชอบในหนี้ของห้างอยู่ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1068, 1080 วรรคหนึ่ง

ฎีกาที่ 3301/2534 ห้างหุ้นส่วนจำเลยที่ 1 เป็นหนี้ค่าภาษีอากรโจทก์อยู่ก่อนที่ จำเลยที่ 2 ออกจากห้างหุ้นส่วน 2 ปี โจทก์ยังมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 2 ให้ร่วมรับผิดชอบตาม ป.พ.พ. มาตรา 1068

ห้างหุ้นส่วนจำกัด (มาตรา 1077-1095)

ฎีกาที่ 2448/2518 ทำหนังสือรับสภาพหนี้เพื่อไม่ให้ดำเนินคดีตามเช็คที่ธนาคาร ปฏิเสธการใช้เงินในความผิดอันยอมความได้ ไม่เป็นโมฆะ และไม่ใช่อันเป็นโมฆะ

ห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการให้หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ ทำสัญญารับ สภาพหนี้ของห้างหุ้นส่วน เป็นการเซดหุ้นส่วนจำกัดออกเป็นตัวแทน ห้างหุ้นส่วนต้องรับผิดชอบ หุ้นส่วนผู้จัดการก็ต้องรับผิดชอบด้วย หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบที่สอดเข้าไปจัดการ ก็ต้อง รับผิดชอบตามหนังสือรับสภาพหนี้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1088 เป็นส่วนตัว

ฎีกาที่ 4470/2528 การที่จำเลยที่ 2 เป็นผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 2 จึงเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบในบรรดาหนี้ของห้าง โดยไม่จำกัดแม้หนี้ ดังกล่าวจะเกิดจากมูลละเมิด

ฎีกาที่ 2022/2528 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

ฎีกาที่ 2337/2519 การที่หุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดโอนขายที่ดินของ ห้างหุ้นส่วนจำกัดเพื่อชำระหนี้จำนองของห้าง เป็นการจัดการกิจการของห้างอย่างหนึ่งซึ่งหุ้นส่วน ผู้จัดการมีอำนาจหน้าที่ที่จะทำได้

ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบไม่มีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนการโอนขายที่ดิน ดังกล่าวเพราะการฟ้องคดีเป็นการจัดการกิจการของห้างอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นอำนาจของหุ้นส่วน ผู้จัดการ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบไม่ควรมีอำนาจที่จะฟ้อง

ฎีกาที่ 2510/2516 โจทก์ตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัดก่อนจดทะเบียน ฝ่าฝืนจำเลยทำ ละเมิดต่อทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วน เช่นนี้ ตามกฎหมายถือว่าขณะเกิดเหตุละเมิดห้างของโจทก์ ยังเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญอยู่ โจทก์ในฐานะเป็นหุ้นส่วนย่อมมีอำนาจฟ้องร้องจำเลยให้รับผิดชอบ ได้ แม้ต่อมาห้างของโจทก์จะได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล อำนาจฟ้องคดีดังกล่าวหรือสิทธิ เรียกร้องของโจทก์ต่อจำเลยเป็นบุคคลสิทธิ ไม่ใช่ทรัพย์สินที่ติดตามตัวทรัพย์สิน จึงไม่โอนไป ยังห้างหุ้นส่วนจำกัด โจทก์ยังคงมีอำนาจฟ้องคดีอยู่

ข้อสังเกต เมื่อห้างหุ้นส่วนได้จดทะเบียนแล้ว ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่เกี่ยวกับกิจการ ของห้างก่อนจดทะเบียนด้วย ดูฎีกาที่ 386/2519

ฎีกาที่ 386/2519 จำเลยที่ 3 ที่ 4 ได้ร่วมกับจำเลยที่ 2 ตั้งโรงงานแก้วขึ้นเพื่อผลิตขวดยาและเครื่องแก้วออกจำหน่ายหากไ้ในระหว่างที่โรงงานแห่งนี้ยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด จำเลยที่ 2 ได้ซื้อสินค้าจากโจทก์เพื่อนำไปใช้ในกิจการของโรงงานแล้วไม่ชำระราคา จำเลยที่ 3 ที่ 4 ต้องรับผิดชอบหนี้ค่าซื้อสินค้านั้นร่วมกับจำเลยที่ 2 ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1079 และต่อมาเมื่อโรงงานนั้นได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 1 ก็ต้องร่วมรับผิดชอบในหนี้รายนี้ด้วย

ฎีกาที่ 4193/2533 วินิจฉัยตามมาตรา 1079 และ 1030 คูในมาตรา 1030

ฎีกาที่ 794/2536 ผู้คัดค้านทั้งห้าตกลงนำที่ดินและตึกแถวมาลงหุ้นตั้งแต่ลูกหนี้ที่ 1 ยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งยังไม่มีสภาพเป็นนิติบุคคลนั้น ถือว่าลูกหนี้ที่ 1 เป็นห้างหุ้นส่วนตาม ป.พ.พ.มาตรา 1079 แม้ยังไม่ได้จดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ แต่ในระหว่างผู้คัดค้านทั้งห้าและลูกหนี้ที่ 1 ต้องถือว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดินและตึกแถวตกเป็นของลูกหนี้ที่ 1 ตั้งแต่เวลาที่นำมาลงหุ้นเป็นต้นมา ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1030 บัญญัติว่าด้วยความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกับห้างหุ้นส่วน ในเรื่องส่งมอบให้บังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยการซื้อขายนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการส่งมอบตัวทรัพย์สิน หากได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องกรรมสิทธิ์ไม่

ฎีกาที่ 1820/2527 จำเลยที่ 2 อ้างว่าโจทก์ไม่ได้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 เป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ แม้จะยังไม่มีการตรวจสอบบัญชีก่อน โจทก์ในฐานะเป็นหุ้นส่วน ก็มีอำนาจฟ้องขอให้เลิกห้างและตั้งผู้ชำระบัญชี

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จำเลยที่ 1 มีหุ้นส่วน 2 คน คือโจทก์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด และจำเลยที่ 2 เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด และเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการโจทก์กล่าวหาว่าจำเลยที่ 2 ยักยอกทรัพย์สินของห้าง และจำเลยที่ 2 กล่าวหาว่าโจทก์ลักทรัพย์ของห้างจนต่างถูกพนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาในความผิดซึ่งต่างฝ่ายต่างกล่าวหาซึ่งกันและกัน พฤติการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้เป็นหุ้นส่วนไม่ปรองดองกัน ไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน จึงเป็นกรณีที่มีเหตุทำให้ห้างเหลือวิสัยที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้ ศาลย่อมพิพากษาให้ห้างเลิกกัน

ฎีกาที่ 2639/2525 ก. หุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด จำเลย มีได้นำรถยนต์ที่ผู้เป็นหุ้นส่วนนำมาลงหุ้นไปจดทะเบียนโอนเป็นทรัพย์สินของจำเลย ปลอมยืมให้ซ่อมแซมรักษาและเก็บผลประโยชน์กันเอง จัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายของจำเลยว่ามีค่าซ่อมรถยนต์ ค่าเชื้อเพลิง ค่าน้ำมัน ซึ่งเป็นไปไม่ได้เพราะจำเลยไม่มีรถยนต์เป็นของตนเอง เอาใบเสร็จค่าน้ำมันรถยนต์ของตนมาลงบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายของจำเลย และใบเสร็จรับเงินถูกแก้ไขจำนวนเงินและราคาให้สูงกว่าความเป็นจริง ถือได้ว่า ก. ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ส่อไปในทางทุจริต เป็นการละเมิดข้อบังคับของจำเลย โจทก์ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจึงมีสิทธิฟ้องขอให้เลิกห้างจำเลยได้ตาม ป.พ.พ.มาตรา 1057 (1) และมาตรา 1080

ฎีกาที่ 3699/2528 จำเลยที่ 3 ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดของห้างหุ้นส่วนจำกัด จำเลยที่ 1 ลงลายมือชื่อส่งจ่ายเช็ค เพื่อชำระหนี้ค่าสินค้าที่จำเลยที่ 1 เป็นหนี้โจทก์ ดังนี้ เป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน จึงต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนจำกัดจำเลยที่ 1 ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1088 วรรคแรก

(มีฎีกาที่ 691/2524 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

ฎีกาที่ 1035/2520 ห้างหุ้นส่วนจำกัดเชิด ก. ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดคนหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจจัดกิจการงานของห้าง ห้างต้องรับผิดชอบในหน้าที่ ก. ก่อขึ้นในกิจการของห้าง ก. ซึ่งสอดเข้าไปจัดการห้างกับ ข. หุ้นส่วนผู้จัดการห้างต้องรับผิดชอบด้วย ส่วน ค. ผู้รับโอนหุ้นของ ก. นั้น เมื่อห้างยังไม่เลิกกันก็ฟ้องให้ ก. รับผิดชอบไม่ได้ ตามมาตรา 1095

ฎีกาที่ 1880/2514 ห้างหุ้นส่วนจำกัดมอบให้หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้หนึ่งกระทำการแทนห้าง เมื่อหุ้นส่วนผู้นั้นได้ทำสัญญาขายปอให้แก่โจทก์ในนามห้างหุ้นส่วน ห้างหุ้นส่วนต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ตามสัญญาที่หุ้นส่วนได้ทำไว้

การที่หุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้เข้าทำสัญญาขายปอ ในนามห้างหุ้นส่วน จำกัดโดยลงชื่อตนเองและประทับตราของห้าง ถือเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนผู้นั้นจึงต้องร่วมรับผิดชอบตามสัญญาด้วย

ข้อสังเกต หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดไม่มีสิทธิสอดเข้าไปจัดการงานของห้างฯ แต่มีสิทธิออกความเห็น แนะนำออกเสียงแต่งตั้งหรือถอดถอนผู้จัดการตามมาตรา 1088 วรรคสอง แต่พึงสังเกตว่าตามวรรคนี้นั้นจะระบุว่าจะมีอำนาจเช่นนั้นได้ ต้องเป็นกรณีตกลงไว้สัญญาหุ้นส่วนด้วย กล่าวคือ สัญญาหุ้นส่วนต้องให้อำนาจด้วย มิฉะนั้นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดก็ไม่มีอำนาจเช่นนั้น ดูฎีกาที่ 3051/2529

ฎีกาที่ 3051/2529 ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด จะตั้งหรือถอดถอนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ก็โดยสัญญาห้างหุ้นส่วนเท่านั้นตาม ป.พ.พ.มาตรา 1088 วรรคสอง หากไม่มีสัญญาของห้างหุ้นส่วนให้สิทธิไว้ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดไม่มีสิทธิเข้าไปออกความเห็นแนะนำหรือลงคะแนนตั้งหรือถอดถอนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วน

ฎีกาที่ 264/2530 การที่จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้เข้าทำสัญญาเช่าซื้อกับโจทก์ในนามของห้างจำเลยที่ 1 โดยลงชื่อตนเอง และประทับตราของห้างจำเลยที่ 1 ถือได้ว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของจำเลยที่ 1 แล้ว ส่วนห้างจำเลยที่ 1 นั้นได้ยอมชำระเงินค่าเช่าซื้อให้โจทก์ถึง 4 งวด โดยมิได้ท้วงติงแต่ประการใด จำเลยที่ 1 จึงต้องรับผิดชอบตามสัญญาเช่าซื้อต่อโจทก์ เมื่อห้างจำเลยที่ 1 ต้องรับผิดชอบตามสัญญาเช่าซื้อจำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมกับจำเลยที่ 1 รับผิดชอบต่อโจทก์เป็นการส่วนตัวตาม ป.พ.พ.มาตรา 1088

ฎีกาที่ 3452/2529 โจทก์ที่ 1 เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด แม่โจทก์ที่ 2 เข้าไปดำเนินกิจการของห้างหุ้นส่วน หลังจากที ส. หุ้นส่วนผู้จัดการซึ่งเป็นสามีเสียชีวิต ก็ห้ามผลให้โจทก์ที่ 2 ต้องกลายเป็นหุ้นส่วนของโจทก์ที่ 1 และต้องรับผิดชอบในหนี้ของโจทก์ที่ 1 ด้วยไม่ ทั้งมิใช่เป็นกรณีที่โจทก์ที่ 2 เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิด และสอดเข้าไปเกี่ยวข้องจัดการงานของห้างหุ้นส่วน อันจะมีผลให้ต้องรับผิดชอบในบรรดาหนี้ของห้างโดยไม่จำกัดจำนวนด้วย

ข้อสังเกต ความจริงหุ้นส่วนผู้จัดการตาย ห้างต้องเลิกกันตามมาตรา 1055 (5) กับมาตรา 1080 อยู่แล้ว